

لغمان پيژندنه

لنډه ليکنه : رفيع الله (خواکمن)

Ketabton.com

www.Rafi789@gmail.com

8/19/2016

PH:0787450421

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سريزه

د لوی او مهربان خدای څخه ډیر شکر کذار یم چی ماته
بي ددی توفیق را کړ ترڅو دا لنډه لیکنه ولیکم او له
تاسو سره یی شریکه کړم ترڅو تاسو
محترم وکولای شئ چی د لغمان ولایت په
اړه لازم معلومات ترلاسه کړی که څه هم
دانســان ځینی غلطی کیری آماد ډیر
کوښښ ځینی وروسته بیا هم له تاسو محترمو
څخه هیله کوم که په کوم ځای کی
دغلطی سره مخ شوئ په مهربانی سره
غلطی اصلاح او دلاسمون لپاره له موږ
سره اړیکه ونیسئ.

د لغمان ولايت په اړه مفصل معلومات

لغمان ولايت د افغانستان يو له شرقى ولاياتو څخه ده چي په كال ۱۳۴۳ هـ ش كې تاسيس شوو چي مركز يي مهترلام او نوموړي ولايت ۳،۸۴۳ كيلو مترمربع مساحت لري اونفوس يي په ۲۰۰۹ م كال كې ۴۳۵ زره تخمين شوى او ارتفاع يي دبحر له سطحې څخه ۷۷۲ متره ده.

لغمان ولايت چي د هندوكش غرونو په څنډ د كابل سيند په څنگ كې موقيعت لري چي د علينگار او عيشنگ سيندونو دى ولايت ته لار بېنكلا وربښلى ده

تصویر: از دریای الینگار

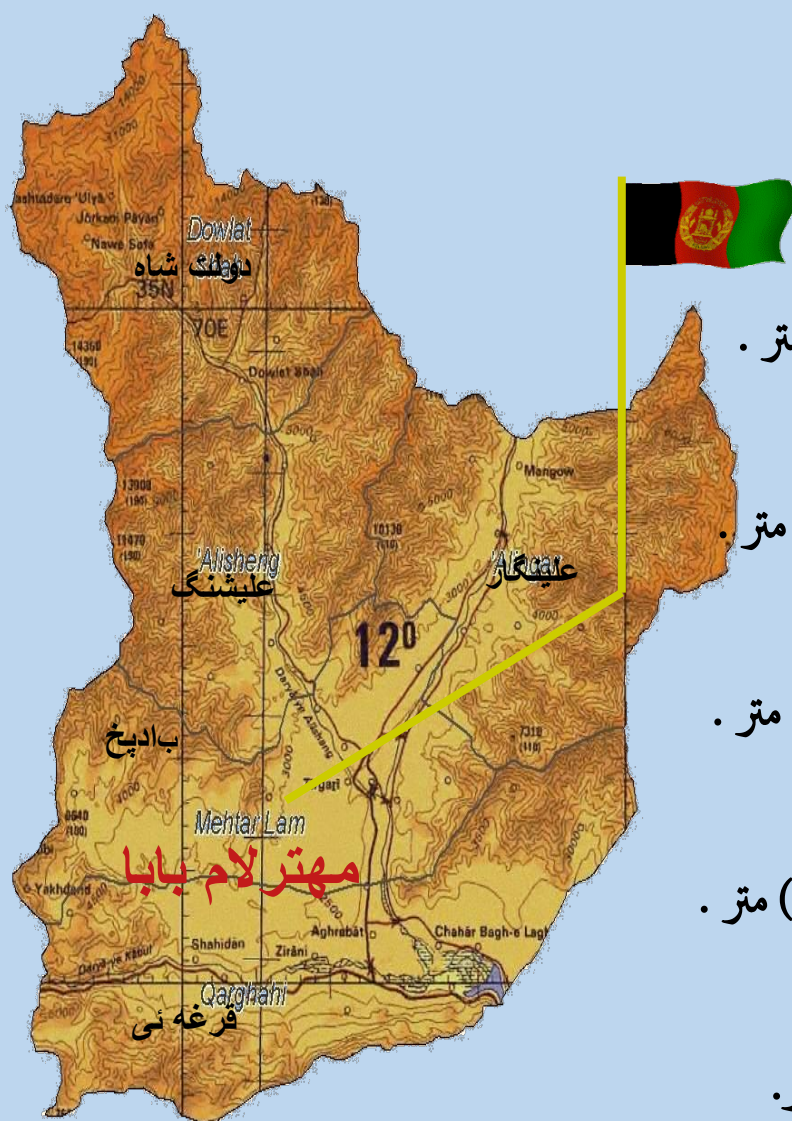
لغمان ولايت دموقيعت له نگاه

لغمان ولايت چي دهيواد يو له ستراتيژيکو ولاياتو څخه ده چي په شرق او جنوب كې له نگرهار سره او شمالى شرق كې له كپړ او شمال كې له نورستان او په شمال غرب كې له پنجشير او غرب كې له كابل او كاپيسا سره گډه پوله لري.

چي نوموړي ولايت دمركز په گډون شپږاداري واحدونه لري چي په لاندې ډول دي

مهترلام، علينگار، عيشنگ، دولت شاه، قرغه يي، بادپخ

معلومات مفصل درباره ولسوالی های ولایت لغمان

ولسوالی قرغه نی ارتفاع از بحر (650) متر .

ولسوالی علینگار ارتفاع از بحر (950) متر .

ولسوالی علیشنک ارتفاع از بحر (1000) متر .

ولسوالی دولت شاه ارتفاع از بحر (1550) متر .

ولسوالی باد پخ ارتفاع از بحر (850) متر .

لغمان ولایت دتاریخ له پلوه

په لغمان ولایت کی دتولوقریو شمیر ۶۴۰ ده چی لغمان یو وخت دالینایانومربوطه سیمه وه چی دا ولایت دبودایانو دمدنیت مرکز هم یاد شوی دی او برعلاوه داشوکا (چی دهند دیوریای پادشاه وه) دتیگو نوشتونه بل دپرونتی اثار اویو شمیر دبودایانو اثار چی هلته موجود دی چی دحقیقانو دتوجه یی خان ته جلب کړه حدودالعلم چی دهغی بت خانی ته اشاره کولی شوو او مختلف تاریخی روایتونه دمهترلام یا مهترلمک بنار په اړه شته ده.

په لغمان ولایت کی میشت قومونه

په لغمان ولایت کی مختلف قومونه ژوند کوی
چی عبارت دی له <<<

پښتون، تاجک او پشیان

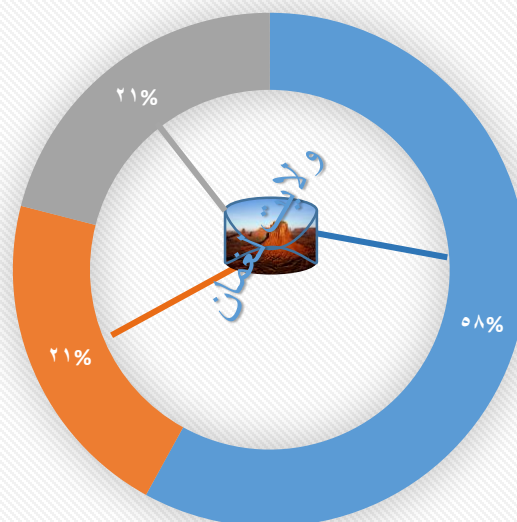
معلومات بیشتر درباره اقوام در صفحه ۶

د قومونو په اړه لا زیات معلومات

لکه څنګه چې موږ ټول په دې پوهیږو چې په لغمان ولایت کې بیلاییل قومونه ژوند کوي چې له هغې ډلې نه یی ۵۸٪ فیصده د پښتون قوم او ۲۱٪ فیصده د تاجک قوم او ۲۱٪ فیصده د پشيانان قوم ددی ولایت نفوس تشکیلوي

چې پښتانه د لغمان د مرکز په شمول په ټولو ولسوالیو کې ژوند کوي او تاجک د مرکز په شمول د علینګار او قرغیو په ولسوالیو کې او پشيان په عیشنگ، بادپخ دولت شاه او د علینګار په جګو درو کې ژوند کوي.

percent of population in laghman province
relation tribes

پښتانه تاجک پشيان

ددى ولايت پښتانه دسهاكو صايبانو هوت خيلو خړوتو رستم خيلو
الكوزيو نيازيو مچين خيلو اكاخيلو او وردكو له قبيلو څخه دى.

دلغمان ولايت مشاهيرين

محمد نور بابا، گل پاچا الفت، محمد شاه بابكر خيل، قيام
الدين كشاف، محمد اسماعيل يون، سعيد افغانى
حبيب الرحمن مهدى، ميرمن سايره، عبدالله لغمانى، اسحاق
ننگيال، محمد حنيف اتمر، زلى هيوادمل، ډاكټر عبدالظاهر (صدر عظم
اسبق) زلى خليلزاد، ډاكټر محمد حسن كاكړ، صديق كاوون
غلام حسن خان ساپى، اسعدالله دانش، عبدالحق
وطنوال، مولوى حبيب الرحمن
احمد ظاهر (اوازخوان)، منگل (اوازخوان)، شفيق مريد (اوازخوان)

ولسى شاعر اور بناد محمد نور بابا

ډاکټر عبدالله لغمانى

کلتور

لکه څنگه چی لغمان له ننګرهار، اوکنړ ولایت سره
ګډه پوله لری له همدی کبله په یاد ولایت کی
کلتوری کارونه هم سم پرمخ ځی.

اوله بل پلوه دلغمان ولس دخپل کلتور په ساتنه کی
رغنده رول لوبولی چی له همدی کبله نسبتاً دنورو ولایتونو څخه
په کلتوری مسایلو کی لا هم ځانګړی ځای لری.

- په لغمان ولایت کی زیات انجمنونه (انجمن) شته ده چی دمثال په ډول
دیون فرهنگي انجمن، دخبریالانو او دلیکوالانو د زون شرق
مستقل انجمن، دلمپکا ادبی بنسټ، دلغمان ادبی بهیر او داسی نور

- چی په لغمان ولایت کی د لومړی ځل لپاره په ۱۳۷۷ هـ ش کی د
لغمان یون فرهنگي انجمن تاسیس شوو

- اوپه لغمان ولایت کی یوه پسرلني مشاعره د سمسور
لغمان په نوم دلغمان داطلاعات او فرهنگ په ریاست کی جوړیږی
چی دلغمان دخلکونه علاوه دګرد افغانستان نه ورته شاعران
اوخلک راځی او خپله مینه ورسره شریکوی.

- اوس مهال په لغمان ولایت کی دشاعرانو او لیکوالانو
شمیر ډیر زیات دی

چی له دی ډلی نه لسگونه شاعران اولیکوالان پشیان هم دی.

لـغمان ولايت هم دنـور ولايتونـو په شان خـانـته موسيقي
لـري چي دموسيقي الات يي عبارت دي له هـارموني، تبلي، نغاري، سورتي
او داسي نور يي د ياد ولو وړ دي په لغمان ولايت كي د پښتواشعارو
فلکورات چي خلک يي په محلاتو کي وايي عبارت دي له
(بگتي، سروکي، لوبه، مقام) او داسي نور...

دسترگو مهترلام کي د بـانـه په مينه ناست دي

دمحلي اشعارو مثال

لغمانه درنه خارشم ستا خندا درنکينوده

مدني نهادونه

په ياد ولايت كي زياد مدني نهادونه شتون لري دبيلگي په
توکه د علينگار فرهنگي يون، لغمان ادبي بهيرچي پورته
هم ذکر شوي وه، اتحادييه حمايت حقوق زنان، او د خوانانو
اتحادييه په لغمان کي.

معارف

لغمان ولايت يو له هغو ولايتونو څخه ده چي دنفوس ډيره برخه يي ځوانان تشکيلوي همدا يي دليل ده چي په لغمان ولايت دسواد کچه نسبتاً لوړه ده خو لاتراوسه پوري ورته خاصه توجه ونه ده شوي که څه هم په ياد ولايت ۲۹۱ مکاتب موجود دي چي د هغی له جملی ۱۱۹ يي ليسي او نور يي ابتدايه مکاتب دي د رياست معارف د مسؤلينو د معلوماتو په اساس په ياد ولايت کي د زده کونکو شمير په مجموعی ډول ۱۷۸۱۷۱ تنو ته رسيږي چي له دي جملی نه يي ۸۰۶۱۸ نجوني او متبقي يي هلکان دي او په دي ولايت کي د بنوونکو شمير هم څه د پاسه ۴۰۹۸ تنو ته رسيږي چي له هغی ډلي يي ۳۱۱ تنه بنځينه بنوونکي او متبقي يي نارينه بنوونکي دي

لغمان که څه هم دمکاتبو او بنوونکو له پلوه کومه کمی نه لري خو دبالتجربه بنوونکو نه شتون د ياد ولايت دمعارف ستونزی لاپسي ډيري کړي دي

په لغمان ولايت كې يو پوهنتون څلور بابـه د زراعت لـيسـي يو د تخنيك اويو دارالعلوم ،دوه انيسـتوتونه او يو مركزي دارالعلوم له څلورو الحاقـيو سره او ۱۴ بابـه مدرسو نه چي په ياد ولايت كې فعاليت كوي.

او په ياد ولايت كې څلور بابـه خصوصي مكاتب دي چي لسگونو زده كونكو ته يي د زده كړي زمينه برابره كړي ده.

صنعت

لغمان ولايت په خپل ستراتيژيک موقعيت سره سره بڼه محيط د صنعت لپاره لري مگر څنگه چي لازمه ده هغومره يي رشد نده كړئ لامـل يي د مركزي اداري پس ملاتړده.

لغمان دكار كولو لپاره خه آب او هوا لري مگر څنگه چي لازمه ده كارورته نده شوي په لغمان كې صنعتي فابريكي ډيري كمې دي او كه شته نو هغه هم ډيري كوچني دي چي په ياد ولايت كې يوه وړه دچپلكو جوړولو فابريكه او يوه دنجاري ،يوه د روب ايوه دپاميركولا فابريكه شته ده چي ددې نه بغير بله هيڅ صنعتي فابريكه په ياد ولايت كې شتون نه لري او نه لا تر اوسه چا سرمايه كذاري كړي ده كه خه هم د هيواد ډير لوي سرمايه داران دلغمان څخه دي خو تر اوسه پوري يي ياد ولايت ته كوم خدمت نه ده كړي.

زراعت

په لغمان ولايت كې مهمې زراعتي ځمكې شته او داوبو له پلوه هم ياد ولايت غني ده چي د كابل سيند علاوه د علينگار او عيشنگ سيندونو د او يو شمير كاريزونو او شاه گانو ياد ولايت داوبوله اړخه غني كړي دي او همدا يي عمده دليل ده چي زيات شمير خلك يي په زراعت بوخت دي.

سبزيجات او نور نباتي محصولات نه يوازي د لغمان د خلكو بلكه د نورو مشرقي او د كابل د خلكو اړتيا پوره كوي.

او ياد ولايت د وريجو او غنمو علاوه د لوبيا، کدو، فاصلي، لير او داسي نوري مختلفي ترکاري او تازه ميوې هم په ياد ولايت کي بڼه حاصلات لري د مثال په ډول توت، انځر، مښه زردالو، چهارمغز، کينو، نارنج، مالته، ليمو او همدا راز بله ځانگړي ميوه چي د ياد ولايت په غرونو کي شته ده يعنې جالغوزه چي په نري ځانگړي شهرت هم لري او د ياد ولايت په غرونو کي د ارچه، صبر، بلوط او دچينارونو نه علاوه د نورو وڼو ځنگلونه هم شته ده.

سیندونه او بندونه

پوښتنه: آیا د سیندونو مخه بندونه نیولی شی؟
که مو جواب هویا نه وی نو دلیل یی څه ده

اصل موضوع

په لغمان ولایت کی دوه لوی سیندونه بهیږی چی یو یی د علینگار سیند او بل یی د علیشنگ سیند دی چی وروسته دقرغیو په ولسوالي کی دکابل له سیند سره یو ځای کیږی چی اوبه یی دډرونتی بند ته لویږی دډرونتی بند چی دقرغیو ولسوالی مربوطاتوکی ده چی برق یی د ننگرهار ولایت لپاره ځانگړی شوی ده او د ۱۳۹۳ هـ ش راهیسی دعلینگار پر سیند دبند دجوړولو خبری ډیری تندی روانی دی چی دیاد بند په جوړیدو سره به دلغمان نه علاوه دننگرهار او کابل ولایتونو دبرق ستونزی هم هوار ی شی.

اجتماعی رسنی

په لغمان ولایت کی زیادی اجتماعی رسنی نشرات لری.

- په عمومی توگه اوس مهال دوه ډوله رسنی د زیاد شهرت درلودونکی

دی (۱) صوتی (۲) تصویری

1) صوتی رسنی : په یاد ولایت کی زیادی صوتی رسنی فعالیت لری چی عبارت دی د لغمان ملی رادیو ، کاوون غږ رادیو ، کله گوش رادیو او نوبت رادیو څخه.

او په یاد ولایت کی زیادی هغه صوتی رسنی هم فعالیت لری چی مرکزونه یی په ننگرهار ولایت کی دی چی هغه عبارت دی له ننگرهار ملی رادیو ، نرگس رادیو ، شرق رادیو ، اصلاح ، مرام ، کلید اباسین ، صفا ، نن ، همیشه بهار ، انعکاس ، اومینه رادیو

دمینی رادیو ځانګړی خپرونې په لاندې ډول دی

- هغه صوتی رسنی چی له کابل نه یی نشرات په لغمان کی اوریدل کیږی عبارت دی له ارمان ، اراکوزیا ، اریانه ، بی بی سی ، ازادی رادیو ، امریکا غیر اشنا رادیو ، مشال ، سیټا ، نوا گوربت ، کابل ملی رادیو ، سلام وطندار ، شمشاد

تصویری رسنی

په لغمان ولایت کی یووه تصویری رسنی شته چی عبارت ده د لغمان ملی تلویزون نه چی هغه هم په یو شبانه روز کی شو ساعته خپرونی لری.

هغه تصویری رسنی چی دکابل نه یی خپرونی په لغمان کی اوریډل کیږی عبارت دی د ملی تلویزون، آشنا، طلوع نیوز، لمر ژوندون، شمشاد، خورشید، نور، او دیک تلویزون ده.

چاپی رسنی

په یاد ولایت کی یو شمیر چاپي رسنی هم شته چی تراوسه یی فعالیتت بني پایلی له ځان سره لری موجودي دی چی یادی چاپی رسنی عبارت دی د لغمان مجله ،شینکی لغمان مجله روښان مجله ،نورلام مجله د لغمان ځوانانو مجله ،او بورا مجله ده چی یادی مجلی په ډیر لوړ کیفیت سره نشرات کوی آما اوس دلمنځه تلو له گواښ سره مخ دي.

سپورت

لغمان چی دسپورت دکور په نوم هم یاد شوی دی او مختلفي لوبی پکی کیږی چی دهغي له ډلی نه یی خوسئ ،ولیبال او کریکت ډیری مشهوری لوبی دی آما اوس مهال یی دخلکو ډیره توجو دکریکت لوبی ته ده چی دهغي عمده دلیل هم دافغانستان وروستی بریاوی دی.

دافغان کریکټ ملی لوبډلی د وروستیو بریاوو نه یواځی د افغان
لوړ پوړچارواکو پام ځانته راوړلی بلکی د کریکټ دنړیوالی شورا
پام یی هم ځانته جلب کړی ده

ریچرډ ډان چی د کریکټ دنړیوالی شورا د لوړ مهارتونو یا (های
پرفارمنس) مشر دی ویلی چی د کریکټ نړیواله شورا
دافغانستان وروستی بریاوی ستایي او یادی لوبډلی ته دلا
بریاوو هیله لری او زیاته یی کړه که چیرته افغان لوبډله
غواړی چی لا بریالی اوسی نو باید خپلو هسوته دوام
ورکړی ترڅو دنړی اتله لوبډله اوسی.

راشد ارمان

ومن الله توفيق

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library